

13-16 YOSHLI MINI-FUTBOL JAMOASINING TEXNIK VA TAKTIK
TAYYORGARLIGI

Muxsinov Shohjahon Uyg'un o'g'li,

O'zbekiston davlat jismoniy tarbiya va sport universiteti tayanch doktoranti

Annotatsiya. 15-16 yoshdagi mini-futbolchilarni tayyorlashning yetakchi muammolaridan biri bu musobaqa faoliyatning miqdoriy va sifat xususiyatlaridan kelib chiqqan holda ularning texnik va taktik mahoratini oshirishdir. Ushbu tezisda o'yinning ekzogen omillari mavjud bo'lganda futbolchining harakatlarining ishonchliligini oshirishga imkon beradigan mini-futbolchilarni tayyorlash usuli muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: texnik va taktik tayyorgarlik, jismoniy tarbiya, mini-futbol, musobaqa faoliyatni nazorat qilish, sport mahoratini oshirish.

Mini-futbolchilarning texnik va taktik tayyorgarligiga qo'yiladigan zamonaviy talablar o'yin davomida o'yin vaziyatlari ko'p marta va oldindan aytib bo'lmaydigan darajada o'zgarishiga asoslanadi. Bu o'yinchilarni ularga munosabat bildirishga va sport o'yinlarida koordinatsion murakkabligi oshgan sharoitda vosita harakatlarini bajarishga majbur qiladi. Shuning uchun ushbu xususiyatlarni o'quv jarayonida hisobga olish kerak.

Muallif 13-16 yoshdagi mini-futbolchilarning texnik va taktik tayyorgarligining quyidagi muammolarini aniqladi:

- * hujum va himoyadaga texnik va taktik tayyorgarlikni takomillashtirish;
- * mini-futbolda o'quv mashqlarining tasnifi;
- * mini-futbolda sport yuklamalarining parametrlari va kattaligini aniqlash;
- * Texnik va taktik va jismoniy tarbiya o'rtasidagi bog'liqlik.

Metodologiyani ishlab chiqish jarayonida mavjud materiallarni birlashtiradigan va sport mahoratini oshirish bosqichida (SMOB) texnik va taktik harakatlar nisbati va ularning turli vaziyat sharoitlarida samaradorligini o'rganishga bag'ishlangan bunday yondashuvlar shakllantirildi.

Texnik va taktik tayyorgarlikni baholash va musobaqa faoliyatni nazorat qilishning asosiy usullari sifatida kompleks pedagogik nazoratni taklif qilish mumkin:

1) o'quv mashg'ulotlari sharoitida texnik va taktik harakatlarni amalga oshirishning koordinatsion murakkabligi darajasini baholash.

2) musobaqa faoliyat sharoitida texnik va taktik harakatlar hajmi va ishonchliligini baholash.

3) texnik va taktik harakatlarni bajarishda shovqin immuniteti koeffitsiyentini hisoblash.

Mini — futbolchilarning texnik va taktik mahoratini rivojlantirish metodologiyasi sport mashg'ulotlari tamoyillariga asoslangan quyidagi tamoyillarga asoslanishi kerak:

- * chalkash omillar bo'lganda texnik harakatlarni o'zlashtirish;
- * texnik harakatlar intensivligini bosqichma-bosqich oshirish, qaror qabul qilish vaqtini qisqartirish va mashq tezligini oshirish;
- * o'tish, tayyorgarlik va raqobat davrida texnik va taktik tayyorgarlik hajmining to'lqinga o'xshash o'sishi;
- * o'yin vaziyatlarini simulyatsiya qiladigan maxsus mashqlarni bajarish intensivligining asta-sekin o'sishi.

Mini-futbolda futbolchilarning tezligi va yepchilligiga, shuningdek ularning koordinatsion qobiliyatiga asosiy talablar qo'yiladi. Shu sababli, butun musobaqa davrida ixtisoslashtirilgan mashqlardan foydalanish hisobiga texnik va taktik tayyorgarlik hajmining bosqichma-bosqich o'sishi kuzatilmoqda. SMOB bosqichida mini-futbolchilarning texnik va taktik mahoratining past bo'lishining mumkin bo'lgan sabablaridan biri bu murakkab koordinatsion qobiliyatlari va texnik ko'nikmalarning namoyon bo'lishini talab qiladigan mashqlardan yetarli darajada foydalanmaslikdir.

Tajriba sharoitlarda sportchilarning musobaqa faolligi ko'rsatkichlarining qiymatlari sezilarli darajada pasayadi. Birinchidan, bu TTH bajarilishining to'g'riligiga tegishli. O'yin faolligining pasayishi va bajarilgan harakatlarning aniqligi tufayli jamoa aniq yutqazadi deb taxmin qilish mumkin. Yekstremal sharoitlarda hujum harakatlariga alohida talablar qo'yiladi.

Futbolchilarning 15 yillik samaradorligi yuqori hujum faolligi va hujum va mudofaa harakatlarining aniqligi kombinatsiyasi bilan ta'minlanadi. Ishlashning eng muhim xususiyatlari umumiy aniqlik, tashabbuskorlik va mudofaa faoliyati ko'rsatkichlaridir. Ulardan aniq yoshlar jamoalarining samaradorlik darajasini qiyosiy baholash, shuningdek, alohida o'yinchilarning jamoa samaradorligiga qo'shgan hissasini baholash uchun foydalanish mumkin.

Musobaqa faoliyatining ishonchliligi yuqori faollik va hujum harakatlarining aniqligi, mudofaa faoliyatining maqbul ifodasi va mudofaa harakatlarining aniqligi bilan ta'minlanadi. Tajriba sharoitlarda faoliyatni tahlil qilishda nikoh va tashabbus ko'rsatkichlarini hisobga olish kerak. Shuning uchun, pedagogik tajriba davomida aniqlanganidek, futbolchilarning umumiy chidamlilik darajasi charchoq fonida TTD ko'rsatkichlarining ishonchliligini oshirishda, ayniqsa jang san'atlari va to'p bilan texnikada muhim rol o'ynaydi.

Abdabiyotlar:

1. Andreev, S.N. Mini-futbol. Mnogoletnyaya podgotovka yunyx futbolistov v sportivnyx shkolax: monografiya / S.N. Andreev, V.S. Levin, E.G. Aliyev. — M.: Sovetskiy sport, 2008.
2. Orlov, A.V. Skorostno-silovaya podgotovlennost sportsmenov v mini-futbole i metodika yee sovershenstvovaniya v sorevnovatelnom periode: avtoref. diss.kand. ped. nauk / A.V. Orlov. -M.:RGUFKSMiT, 2010.
3. Platonov, V.N. Sport vysshix dostijeniy i podgotovka natsionalnyx sbornyx komand po vidam sporta / V.N. Platonov. – M.: Sovetskiy sport, 2010.